

YTT, dosentti Juha Herkman

FM Eliisa Vainikka

Tiivistelmä

Uudet lukemisyhteisöt, uudet lukutavat

Helsingin Sanomain Säätiön rahoittamassa tutkimuksessa selvitetään niin sanotun nettisukupolven mediankäyttöä ja lukemiskäytäntöjä, tarkemmin sanottuna sitä, minkälaisia nuorten aikuisten lukutottumukset ovat, mistä lukemisen tavat juontuvat ja mihin suuntaan ne ovat menossa. Huomiota on kiinnitetty erityisesti myös lukemisen ja yhteisöllisyyden suhteeseen. Tutkimuksen taustalla on ajatus sosiokulttuurisesta lukutaitokäsityksestä, jonka mukaan lukeminen ei ole vain yksityistä kognitiivista toimintaa, vaan siihen sisältyy myös sosiaalinen ulottuvuus. Painotuotteiden ja kirjallisuuden käytön lisäksi lukeminen ymmärretään tässä myös laajasti erilaisten tekstityyppien ja mediamuotojen käytöksi.

Tutkimuksen aineisto koostuu määrällisestä kyselystä (N=323) sekä laadullisista teemahaastattelusta (N=15), mediapäiväkirjoista (N=15) ja kolmesta fokusryhmähaastattelusta (N=10). Kyselyn avulla tuotettiin yleiskatsaus nettisukupolvea edustavien nuorten aikuisten mediankäytöstä ja lukemisen tavoista. Teemahaastattelujen ja mediapäiväkirjojen avulla puolestaan pyrittiin syventämään tietoa opiskelijoiden media-arjesta. Fokusryhmähaastattelujen avulla hankittiin tietoa jo olemassa olevien lukemisyhteisöjen toiminnasta. Kyselyyn vastanneet olivat 16–35-vuotiaita Pirkanmaan lukioiden ja korkeakoulujen opiskelijoita. Teemahaastattelujen vastaajat ja mediapäiväkirjojen pitäjät olivat Tampereen yliopiston opiskelijoita. Fokusryhmähaastatteluihin osallistui japanilaisen populaarikulttuurin ja roolipelien harrastajia sekä perinteisen kirjojen lukupiirin jäseniä.

Tutkimuksen perusteella voidaan sanoa, että painotuotteilla on edelleen arvostettu asema nuorten aikuisten elämässä. Noin puolelle kyselyyn vastanneista tuli kotiin sanomalehti. Samoin kaunokirjallisuutta arvostettiin rentoutumisen muotona, vaikkakaan opiskelijoilla ei tuntunut aina riittävän aikaa vapaa-ajan lukemiseen. Sähköiset kirjat eivät olleet vielä tehneet läpimurtoa vapaa-ajan lukemisessa, mutta opiskelun yhteydessä nuoret aikuiset käyttivät niitä lähteinä. Suurin osa nuorten aikuisten lukemisen käytännöistä liittyi kuitenkin verkkoviestinnän erilaisiin muotoihin, joista monissa oli yhteisöllinen ulottuvuus. Tutkimus vahvistaa näin ollen käsitystä siitä, että internetistä on tullut nuorille aikuisille keskeisin media.

Nuorten aikuisten verkkolukemista määrittää henkilökohtainen verkonlukurutiini, johon kuuluu totuttujen sivujen tarkistaminen useitakin kertoja päivässä. Mediankäyttö on usein monen eri välineen simultaanikäyttöä. Oman verkkosisällön tuottajina tutkitut nuoret aikuiset olivat keskimääräistä aktiivisempia, mitä selittää osittain heidän opiskelijataustansa. Aktiivisimpia muille tarkoitetun mediasisällön tuottajia olivat pikemminkin opinnoissaan, harrastuksissaan ja työelämässään sisältöjen tuotantoon liittyviä taitoja kehittäneet vanhemmat nuoret aikuiset kuin ryhmän nuorimmat, joiden mediankäytöstä oli suurempi osa passiivista viihteen kulutusta.